

۲۰۱۵/۰۳/۰۸

عزیز کهگدای

نهضت زنان افغانستان

شاه امان الله وزارت معارف را تأسیس کرد و با همکاری ملکه با دانش خود ثریا، اولین مکتب نسوان «مستورات» را در کذراندراي کابل جهت تعليم و تربیه طبقه انات کشور با چهل شاگرد از دختران کابل افتتاح کرد، به تعقیب آن مکتب دیگر نسوان بکوشش ملکه ثریا بنام « عصمت » تأسیس گردید که بعداً مستورات به لیسه ملالی مسمی شد. در ۱۹۲۱م جریده « ارشاد النسوان » به همت میرمن اسما رسمیه خانم با دانش محمود طرزی بمديريت میرمن روح افزا همسر حبیب الله طرزی بوجود آمد. در ۱۹۴۳م مؤسسه عالی نسوان جهت آموزش و تنویر اذهان زنان تأسیس گردید که به «د میرمنو تولنه» یاد میشود، فعالیت های این مؤسسه بیشتر به انکشاف سويه و نهضت نسوان و تقویه موقف زن استوار بود.

این جنبش زنان در عرصه سیاسی، اجتماعی و مدنی بیشتر انکشاف کرده اتحادیه ها و مؤسسات نسوان یکی بعد دیگر به وجود آمد، و زن جامعه ما با وجود آنکه مرد او را از کرسی قدرت به زیر کشیده بود، مقام خود را حفظ نموده در مطالعه و تحصیل از اراده خود فرمان میبرد. ملل متحد در ۱۹۷۷م «روز ۸ مارچ که یک روز تاریخی اعتصابات زنان کارگر فابریکه نساجی نیویارک در ۱۸۵۷م علیه تبعیض و برابری بود» روز ۸ مارچ را بعنوان «روز حقوق زنان» به رسمیت شناخت.

بنابراین بمناسبت این روز خجسته از زنان دانشمند افغانستان که خدمات ارزنده را در راه تعليم و تربیه و نهضت زنان، فرهنگ و ادب و آزادی کشور انجام داده اند با قدردانی یادآور میشویم :

زنان مبارز

سلطان رضیه : این زن با تدبیر و دلاور غزنوی در ۱۶۰۷ق در دهلی بر تخت نشست و ۲۶ سال پادشاهی کرد، تماماً صفاتی که لازم پادشاهان بود، اونیز داشت. رضیه طبع شعری نیز داشت.

شاه بوری : این زن شجاع و وطن پرست هنگامیکه بابر شاه بر قریه شاه بوری حمله کرد، وی شجاعانه در مقابل سپاه بابر جنگید .

نازوانا : مادر میرویس نیکه، دختر یکی از خوانین قلات بود. او در مقابل دشمن از نام و حیثیت پدري دلیرانه حفاظت میکرد، انا یکی از شاعره های خوب پشتو بود.

زرغونه انا : این زن دلاور ما در احمدشاه باباست که در تصمیم گیری شهر جدید قندهار، طبق نظریه او احمدشاه بابا به آبادی شهر جدید قندهار پرداخت .

ملاله : میرمن ملاله « ملالی » زن مبارز و دلیر که در میدان میوند رشادت فوق العاده از خود به مقابل دشمن نشان داد و نام وی در حافظه هریک از ابنای این کشور ثبت است.

غازی ادی : یکی از زنان شجاع ، مبارز و دلیر افغان است که با ۴۰۰ زن با انگلیسها رزمیده و در جنگ «نیشته» قومانده جنگ را بدست داشت.

میرمن حجو : خدیجه حجو مادر وزیر محمد اکبرخان یکی از زنان مجاهد افغان است که در جنگ افغان و انگلیس رزمیده است. مسجد رنگه ده افغانان کابل از یادگارهای اوست.

میرمن زینب : دختر میرویس خان زن دانشمند و در امور مملکت داری سهیم بود. شاه محمود و شاه حسین برادرانش در امور سلطنتی از او مشوره می گرفتند و در محاصره قندهار دوش بدوش برادران از شهر دفاع میکرد. طبع شهری داشته به پشتو شعر خوب میگفت.

د پانو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاره ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرو مخکي په خیر و لولی

شاعره ها

آمنه فدوی : از شاعره های نامی قرن ۱۳ ق کابل است، تفسیر و حدیث را خوب میدانست، در شعر قریحه عالی داشت ، و در نزد علمای عصرش مقام شامخی داشت دو بار به حج کعبه شریفه نایل شد. در ۱۳۰۳ ق در تصادم ترافیکی در بیت المقدس وفات یافت .

میرمن عینو: از زنان دلاور و یار سوخ قندهار است.

میرمن سپینه: این میرمن با احساس و شاعره توانا، صحنه های جنگ و محاصره هرات را در اشعار حماسی پشتو به تصویر کشیده است که از احساسات پاک و وطن دوستی وی بیان میکند، اشعارش بسیار نغز و شیرین است.

بیو جان: اسمش حلیمه و ملکه با قدرت امیر عبدالرحمن خان که زن نهایت مهمانواز ، دلسوز و دوستدار فقراء بوده و به امر خود محبوسین را از بند رهامی کرد . پل حلیمه پغمان از یادگارهای اوست .

ثریا: میرمن ثریا همسر اعلیحضرت امان الله خان ، دختر محمود طرزی بانوی مشروطه خواه، طرفدار آزادی و عدالت که برای تعلیم و تربیه و نهضت زن خدمات ارزنده و فراموش ناشدنی را انجام داده است .

رابعه بلخی: رابعه قرداری بلخی دختر کعب ، اولین شاعره زبان دری همعصر رودکی شاعر نامی است که در نیمه اول

قرن چهارم هجری در بلخ حیات داشت . رابعه یکی از قدیمترین و مشهورترین شاعره های افغانستان است .

عایشه درانی: یکی از شاعره های نامدار عهد تیمورشاه درانی است، علوم متداوله آنوقته را در زادگاه خود آموخته است اشعار زیبا و شیوادر دارد ، دیوانش موسوم به « شکر گنج » در کابل به طبع رسیده است ، در شعر و ادب شخصیت بارز دارد.

مستوره غوری: حور النساء مستوره غوری شاعره معروف و نامی قریه پُرچمن غور است و در آنجا تربیت یافته شهرتش از این شهر لامع گشته است. وی بنام «بی بی سفید پوش» نیز یاد میشود. دیوان اشعارش بنام « تحفته العاقبین یاد میشود.

میرمن شور: اسمش مریمه مشهور به بی بی سنگی شاعره قرن سیزده افغانستان است، علوم را نزد پدر خود آموخته در شعر نازک خیال است، دیوانش شامل هجویات میباشد .

مریم کنیز : این میرمن با استعداد از شاعره های قرن ۱۳ ق کرخ هرات است. این شاعره خوش ذوق در شعر و ادب شخصیت بارز دارد.

عاجزه : اسمش صنوبر و اشعارش بیشتر حمدیه و نعتیه میباشد، در قرن ۱۳ ق در هرات می زیسته، اشعارش فصیح و روان است .

مخفی بدخشی : شاعره زیبا کلام و از تحصیل کرده های بدخشان است ، او شاعره با استعداد و در ادبیات مقام برجسته دارد آثارش مرکب از غزلیات ، مخمسات و رباعیات میباشد .

محبوب : میرمن محبوب هروی از زنان تحصیل کرده، نیکنام قرن ۱۳ هرات بوده در جوانی به تحصیل علوم پرداخته و در ادبیات پیشتاز بود. محبوب در جوانی از ظلم و جهل شوهر زندگی را وداع گفت.

عاجزه : این میرمن که نامش صاحبو از شاعره های خوش کلام قندهار بوده اشعار نغز و شیرین بزبان پشتو سرایده است .

گوهر پیگم : این میرمن با استعداد و دانش، از زنان خوش ذوق کابل و شاعره توانا بوده که بزبانهای دری، پشتو و اردو اشعار رزمی سروده است .

مهری هروی : این شاعره فاضله و سخنور هراتی از شاعره های طبع ظریف و نیکو کلام عصر شاهرخ میرزاست که در اوایل قرن ۱۴ ق میزیسته، اشعارش فصیح و روان است .

تحصیل یافتگان

مریم سرخابی : خواهر غلام محمد میمنگی رسام شهپر کشور، معلمه در قصر امیر حبیب الله خان برای تدریس دختران، معلمه تاریخ در مکتب مستورات، مؤسس و مدیره نخستین مکتب میمنه بنام ستاره .

د پانو شمیره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په خیر و لولی

حاجیه سید بی بی واعظی : اولین فارغ التحصیل نسوان افغانستان است دروس را نزد والد بزرگوار خود آموخته، تحصیلات در مکتب اندرابی « مستورات »، لیسه ملالی، دارالمعلمت کابل انجام داده است یک دوره سر معلم لیسه ملالی بود.

کبری نورزایی : بکلوریا لیسه ملالی، لیسانسه پوهنتون کابل، دیپلوم فرانسه، مدیره لیسه ملالی، رئیس فاکولته نسوان، رئیس مؤسسه نسوان «دمیرمنو تولنه»، عضو کمیسیون مشورتی قانون اساسی، وکیل انتخابی لویه جرگه، وزیر صحیه در کابینه میوند وال واعتمادی. میرمن نورزایی از جمله زنان برجسته افغانستان بوده اسمش در جمله مفاخر نسوان معاصر در تاریخ افغانستان ثبت است.

حمیرا نورزایی : بکلوریا لیسه ملالی، لیسانسه ادبیات پوهنتون کابل، دیپلوم امریکا، معلمه مکتب مستورات، مدیره لیسه رابعه بلخی، رئیس مؤسسه نسوان، مشاورانجمن رهنمای خانواده.

رقیه حبیب : بکلوریا لیسه ملالی، دارالمعلمت، معلمه و سر معلمه مکتب مستورات، مدیره مؤسسه نسوان، مدیره لیسه زرغونه، مدیره مجله میرمن، عضوانجمن تاریخ، مدیره مجله هلال احمر، عضو لویه جرگه، وکیل شورا، شاعره و داستان نویس و نویسنده با استعداد.

رقیه ابوبکر: مکتب مستورات، دارالمعلمت، معاونه مکتب مستورات و مدیره مؤسسه نسوان.
عالیه پوپل: مکتب مستورات، لیسه ملالی، لیسانسه پوهنتون کابل، دیپلوم امریکا، عضو انستیتوت تعلیم و تربیه، عضو کمیته تسوید قانون اساسی.

لطیفه کبیر سراج : صبیبه سردار عنایت الله خان، نواسه محمود طرزی، اولین نطقه رادیو کابل، برنده جایزه نطقی، تحصیلات ایران، معلمه لیسه ملالی، معلمه سواد آموزی نرسنگ، همکار تیاتر کابل. موصوفه درساحه فرهنگی کشور خدمات ارزشمندی را انجام داده است و ده سال نطقه دری صدای امریکا بودند.

دکتور حمیرا نگهت : بکلوریا لیسه زرغونه، لیسانسه علوم سیاسی پوهنتون کابل، دکتورای ادبیات بلغاریه و هالند و نشر آثار علمی شان در نشرات داخلی و اروپایی.

داکتر سیما سمر : تحصیلات جاغوری، طب پوهنتون کابل، معاون ریاست دولت، وزیر امور نسوان، معاونه لویه جرگه اضطراری، رئیس مستقل حقوق بشر، برنده جایزه صلح نوبل و ده ها جایزه دیگر.

کبری انوری: بکلوریا لیسه ملالی، لیسانسه ادبیات پوهنتون کابل، دیپلوم سویس، معلمه لیسه ملالی، مدیره مسلکی دمیرمنوتولنه، مدیره عمومی کودکستانها و معاونه لیسه ملالی.

صالحه فاروق اعتمادی: بکلوریا لیسه ملالی، لیسانسه ادبیات پوهنتون کابل، دیپلوم فرانسه، معلمه و معاونه لیسه ملالی رئیس انجمن نسوان، مؤسس اولین مدخل پسران و دختران یکجا در کشور.

نسرین ابوبکرگروس : بکلوریا لیسه ملالی، لیسانسه ادبیات پوهنتون کابل، دیپلوم پوهنتون بیروت، نویسنده کتاب تاریخ لیسه ملالی بنام « قصاریخ ».

ملالی موسی نظام : بکلوریا لیسه ملالی، لیسانسه ادبیات و حقوق پوهنتون کابل، رسام و نویسنده پیشتاز و موفق.

حمیرا حکیم حمیدی : بکلوریا لیسه ملالی، مدیره لیسه ملالی، اشتراک در سیمنا های بین المللی زنان، برنده مدال پوهنه و مدال شوالیه فرانسه. این میرمن دانشمند در راه نهضت زنان خدمات بزرگی را انجام داده است.
نجیبه قادر: مدیره لیسه شاهدخت بلقیس، لیسانسه تعلیم و تربیه پوهنتون کابل، دیپلوم امریکا، استاد انگلیسی در پوهنتون کابل.

نادره : یکی از مدیره های فعال و زحمتکش لیسه عایشه درانی.

زهره یوسف داود: بکلوریا لیسه ملالی، لیسانسه ادبیات فرانسوی پوهنتون کابل، کارمند شعبه نشرات خارجی وزارت اطلاعات و کلتور، پرودیوسر و نطقه مسابقات ذهنی رادیو تلویزیون افغانستان؛ انتخاب دختر شایسته سال ۱۹۷۲م، میرمن فعال و گرداننده پروگرام افغانستان در تلویزیون آریانا افغانستان در کلیفورنیا.

شاهدخت بلقیس : مکتب مستورات، لیسه ملالی، دیپلوم سویس و فرانسه، رئیس انجمن میرمن های رضا کار.

شاهدخت مریم : بکلوریا لیسه ملالی، کورسهای قابلگی و نرسنگ درزایشگاه کابل، قابله درزایشگاه کابل، رئیس افتخاری لیسه شاهدخت مریم، عضو انجمن میرمن های رضاکار.

صالحه امین اعتمادی : دختر سردار آغا، بکلوریا لیسه ملالی، عضو انجمن کلتوری نسوان، مدیره مجله میرمن.
شفیقه حبیبی : نطقه فعال و برارنده رادیو تلویزیون افغانستان.
نفیسه شایق مبارز: لیسانسه ادبیات پوهنتون کابل، مدیره عمومی تنویر افکار انجمن نسوان.

شريفه شريف : بکلوريا لیسه زرغونه، ليسانسه ادبيات پښتو پوهنتون کابل، عضو پښتو ټولنه ، نويسنده داستان های کوتاه

شفیقه ضیایی : بکلوريا لیسه ملالی، ليسانسه ساينس پوهنتون کابل، ديپلوم امريکا، معلمه لیسه ملالی، مدیره با دسپلین لیسه زرغونه، عضو انستیتوت تعلیم و تربیه، معاونه ریاست تعلیمات ابتدایی وزارت معارف، رئیسه دارالترجمه، مشاور وزارت پلان، وزیر مشاور در کابینه اعتمادی و داکتر ظاهر.

میرمن پروین: اسمش خدیجه دختر سردار عبدالرحیم ضیایی « شیون کابلی »، پرستار دلسوز ومهربان شفاخانه مستورات باصدای رسا ،عشق و امید، آزادی و حقوق زنان را در کشور رونق داد. این میرمن شجاع اولین آوازخوان نسوان در رادیو کابل وقت بود که نامش برای همیشه در ساحه فرهنگ و هنر جاویدان خواهد ماند.

نوت : چون لیسۀ ملالی از مکاتب سابقه دار کشور است از این رو اکثر زنان با دانش و تحصیل یافته از همین لیسۀ به جامعه تقدیم شده است

پایان

آریانا دایرة المعارف- سایت های کمپوتری – تاریخ ادبیات افغانستان
Who is Who

د پانو شمیره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزی بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکي په څیر و لولئ